

Hormajärvi-yhdistys ry

TOIMINTAKERTOMUS 2023-2024

Kausi: 1.5.2023-30.4.2024

Kuva: Humppilanniemen sinilevätarkkailun laituri Hormajärvellä kesäkuussa 2023 (kuva AS Heiskanen)

Hallitus ja tilintarkastajat

Nimi	Tehtävä
Anna-Stiina Heiskanen	Puheenjohtaja
Marja Haonperä	Varsinainen jäsen
Juhani Kumpulainen	Varsinainen jäsen
Jukka Palmgren	Varsinainen jäsen
Riikka Ventelä	Varsinainen jäsen
Pasi Harju	Varajäsen
Jukka Similä	Varajäsen
Risto Tuomanen	Varajäsen
Tiina Tähkäpää	Varajäsen

Yhdistyksen tilintarkastaja on Paul Packalén / varalla Erkki Tuominen.
Hallitus on kokoontunut kauden 1.5.2023-30.4.2024 aikana 3 kertaa.

Jäsenistö ja jäsenmaksut

Yhdistyksen jäsenrekisterissä on toimintakauden päättyessä noin 190 jäsenmaksun maksanutta jäsentä. Vuosikokouksen vahvistama jäsenmaksu oli 50 €. Jäsenkirjeitä on

lähetty toimintakauden aikana 2 kappaletta (heinäkuussa 2023 ja maaliskuussa 2024).
Jäsenkirjeet ovat luettavissa yhdistyksen www-sivuilla.

Yhdistyksen talous

Yhdistyksen tulorahoitus koostui jäsenmaksuista, vesienhoitomaksuista ja lahjoituksista sekä tukituotteiden myynnistä. Uudenmaan ELY-keskuksesta saatiin valtionavustuksena 50% Hormajärven ravintoverkon kunnostushankkeen (ajanjaksolta 28.11.2022 - 31.12.2023) kustannuksista.

Hormajärvi-yhdistys haki syksyllä 2022 valtionavustusta Uudenmaan ELY-keskuksesta **Hormajärven ravintoverkon kunnostushankkeeseen** vuodelle 2023. Rahoitus myönnettiin hakemuksen mukaisesti kesäkuussa 2023. Hankkeen toimenpiteet kohdistettiin pääsääntöisesti vesikasvien kohdennettuun poistoon, haukikosteikkojen kartoitukseen ja läntisen syvänteen happitilanteen seurantaan sekä järven tilan arviointiin. ELY keskus myönsi avustuksen hakemuksen mukaisesti kesäkuussa 2023. Syksyllä 2023 yhdistys ei hakenut rahoitusta Hormajärven kunnostukseen vuodelle 2024. Maksatushakemus jaksolta 28.11.2022 - 31.12.2023 tehtiin tammikuussa 2024.

Yhdistyksen toiminta

Hormajärven happi- ja ravinnetilanteen seuranta

- Hormajärven syvänteen happi- ja ravinnetilanteen näytteenottoja v. 2023 tehtiin läntisen altaan syvänteellä viidesti: Kansallisen vesistöseurannan osana (Eurofins) maaliskuussa, heinäkuussa, elokuussa ja lokakuussa ja Hormajärvi-yhdistyksen tilaamana Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry (LUVY) haki vesinäytteet marraskuussa. Hiidenlahdella otettiin yksi seurantanäyte marraskuussa (LUVY:n toimesta). LUVY:n vesistöasiantuntija Jussi Vesterinen raportoi v. 2022 ja 2023 seurantatulokset¹ Hormajärvi-yhdistykselle.
- Hormajärven pintaveden tila on jatkunut hyvänä ja jopa erinomaisena edellisvuosien tapaan.
- Edellisvuoteen verrattuna kevättalven 2023 happitilanne oli selvästi heikompi, kun taas syksyn 2023 happitilanne oli huomattavasti parempi kuin v. 2022.
- Alusveden fosforipitoisuuksien kehityksessä on nähtävissä vuosien välistä, säästä ja sen myötä järven vesipatsaan kerrostuneisuudesta riippuvaa vaihtelua. Seurantajakson aikana vesipatsaan kokonaisfosforimäärä on kohonnut reiluun 500 kiloon kaksi kertaa, mutta ei näytä nousseen tämän yli. Saattaa olla, että reaktiivinen fosforivaranto syvänteessä ei pääse nostamaan fosforimäärää tätä suuremmaksi.
- Vaikuttaa siltä, ettei hapetukselle ole länsisyvänteellä tarvetta, koska ravinnerikas alusvesi ei pääse kerrostuneisuuden vuoksi vaikuttamaan pintaveteen kasvukauden aikana. Tilanteen seuranta jatketaan tulevina vuosina.

Vesikasvien poisto Lampilahdella

- Lampilahdella kelluslehtiset vesikasvit peittivät tiheällä kasvustolla koko vesialueen, ja niistä oli huomattavaa haittaa virkistyskäytölle. Yhdistys sai testamenttilahjoituksen v. 2022 Lampilahden kunnostamiseksi. Testamentti ja Lampilahden kiinteistöjen ranta-asukkaitten vastikkeeton työ kattoi 50% kunnostuksen kuluista ja loput 50% saatiin ELY-

¹ <https://www.hormajarvi.fi/wp-content/uploads/2024/02/Hormajarven-vedenlaatu-2022-2023.pdf> sekä <https://www.hormajarvi.fi/wp-content/uploads/2024/02/Hormajarven-vedenlaatu-2023.pdf>

keskuksen myöntämästä hanketuesta. Lampilahden kunnostus jatkuu jäljellä olevilla testamenttivaroilla myös tulevina vuosina.

- Vesikasvien koneellinen niitto tehtiin ensimmäisen kerran loppukesällä 2022. Noin puolet vesialueesta jätettiin niittämättä, koska ranta-alueen vesikasvit ovat tärkeä suoja kalanpoikasille ja vesilinnuille. Vesi alkoi virrata voimalla jo ensimmäisen niiton jälkeen. Rantatonttien omistajat siivosivat yhdessä kertyneet jätteet tonteilleen.
- Juurakkojen koneellinen poisto tehtiin lokakuussa 2022. Ruoppausjäte läjitettiin tontille 444-410-1-106, jolloin sitä ei tarvinnut kuljettaa kaatopaikalle. Kiinteistön omistaja pystyi käyttämään ruoppausjätteen maanparannukseen ja vuokrasi koneen juurakkojätteen maisemointiin. Maisemoinnin konetyö tehtiin kesän 2023 alussa, jolloin tarvittiin sepeliä vahvistamaan koneen pääsyä rinteestä alas.
- Kesä-heinäkuussa 2023 vesikasvien toinen koneellinen niitto tehtiin lähempänä rantaa. Niittojätettä tuli vähemmän ja se läjitettiin tontille 444-410-1-104. Neljä talkoolaista levitti jätteen hiekan kanssa ko. tontille ja sen maisemointi käsivoimin vei runsaasti tunteja.
- Syyskuussa 2023, tehtiin toinen juurakkojen koneellinen poisto. Samalla nostettiin jätetynnyreitä ja naulaisia lautoja juurakkojätteen mukana rantaan. Juurakkojäte jätettiin läjityspaikalle 444-410-1-104 odottamaan levitystä keväällä 2024.
- Aukkaat osallistuivat aktiivisesti hankkeen suunnitteluun ja talkoisiin. Yhdistyksen hallituksen jäsen ja Lampilahden ranta-asukas Marja Haonperä koordinoi ja organisoiki kunnostusprojektin.

Selvitetty Haukikosteikkojen toteuttamismahdollisuuksia

- Haukikosteikkojen kunnostaminen ja rakentaminen järvien ranta-alueille on yksi vesiekosysteemien parantamisen ja ennallistamisen mahdollisuuksista. Haukikosteikot lisäävät hauen lisääntymistä ja edistävät luonnonmukaista 'hoitokalastusta'. Haudet tarvitsevat lisääntyäkseen, elinalueikseen ja väijymispaikoikseen vesikasvillisuutta. Tulvaniityillä hauen lisääntyminen on huomattavasti suurempaa verrattuna muuhun rantavyöhykkeeseen. Haudet saalistavat suurelta osin särkikalaja, joten niillä on vaikutusta särkikalakantojen säätelyyn. Haukikosteikot toimivat myös kosteikkona, jolla on vettä puhdistava vaikutus. Hormajärvellä on useita sopivia kohteita haukikosteikoiksi.
- Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry (LUVY) teki Hormajärvi-yhdistyksen tilauksesta 5.5.2023 kevätkartoituksen² haukien kutuaikaan. Tämä vahvisti syksyllä 2022 tehtyjä havaintoja Hormajärven potentiaalisista haukikosteikkokohteista³. Mustalahden puron alaosa on todennäköisesti hyvä haukien kutualue. Lisäksi Paloniemen ja Grönskogin purojen alaosa on potentiaalisia haukikosteikkokohteita.
- Yhdistyksellä ei ollut henkilöresursseja viedä eteenpäin suunnitelmaa haukikosteikon rakentamiseksi vuonna 2023. LUVYn tekemät kartoitusten pohjalta voidaan jatkaa haukikosteikkojen suunnittelua ja rakentamista seuraavina vuosina, mikäli yhdistyksessä on aktiivisia jäseniä toteuttamassa suunnitelmaa.

Kosteikot

- Kosteikot pidättävät ja poistavat maa- ja metsätalousalueilta tulevia ravinteita. Suot ja rantaniityt, sekä tulvaniityt ja luhdet ovat luontaisia kosteikkoja, joiden merkitys valumavesien puhdistamiselle on merkittävä. Lisäksi ne ovat luontaisia monimuotoisuuden 'hot-spotteja', joilla on rikas kasvilajisto ja sitä myötä hyönteisiä, lintuja ja nisäkkäitä. Soiden ennallistaminen auttaa myös vesistöjen tilan parantamiseen.

² <https://www.hormajarvi.fi/wp-content/uploads/2024/02/Haukikosteikkokohteiden-kevatkatselmus-Hormajarvelle.pdf>

³ https://www.hormajarvi.fi/wp-content/uploads/2024/02/Liite-2_Haukikosteikkojen-toteutusmahdollisuudet-Hormajarvelle_LUVY-02.01.2023.pdf

- Hormajärven valuma-alueelle on rakennettu 30 vuoden aikana 3 kosteikkoa: Mustalahden kosteikko, 1996; Paloniemen kosteikko, 2008; Koivulan kosteikko, 2018; sekä 4 kpl virtaama hidasteita ojiin: Pöyryn ojan patokunnostus, 2006; Grönskogin ojan hidastusallas, 2009; Hiidenkartanon ojan hidastusallas, 2007; Talvian ojan virtaama hidasteet, 2017; Nämä kaikki kaipaavat mahdollisesti huoltoa ja kunnostamista, jotta ne toimisivat toivotusti ravinteita pidättäen ja poistaen. Lisäksi Hormajärvi-yhdistys on teettänyt kartoituksen mahdollisista lisäkosteikkojen rakentamispaikoista⁴.
- Hallituksen jäsen Jukka Palmgren kävi tarkastamassa Koivulan 2018 rakennetun kosteikon kuntoa. Altaan vesitulavuus oli pienentynyt sedimentistä ja osmankäämistä, ojanvarsilla oli paikoin pusikoitumista ja vesien virtauksen ohjauksessa oli ilmeistä optimoinnin tarvetta.
- Hormajärven kosteikkokunnostus on LUVYn vetämän LUMME hankkeen toimenpiteissä mukana ja sitä voidaan edistää mahdollisesti jo syksyn 2024 aikana.
- Jukka Palmgren selvitti kosteikkojen rakentamismahdollisuutta Talvianlahden valuma-alueen maanomistajien kanssa. Keskusteluja jatketaan LUVYn kanssa, olisiko mahdollista edetä kosteikon rakentamisen kanssa osana LUMME hanketta, johon myös Hormajärven valuma-alue kuuluu.

Hoitokalastusta ei toteutettu

- Hormajärvellä on hoitokalastettu vuosina 2006-2019. Keväisellä rysäpyynnillä sekä ajoittain myös syys- ja talvinuottauksilla on pyritty vähentämään särkikalakantaa. Hoitokalastus auttaa järven ekosysteemiä toipumaan rehevöitymisen kierteestä.
- Viime vuosina hoitokalastuksesta on pidetty taukoa vähäisen saaliin takia. Hoitokalastuksen vaikutuksia järven kalakannan rakenteeseen selvitettiin verkkokoekalastuksella kesällä 2020. Kalakanta on edelleen särkikalavaltainen (lisää tietoa www.hormajarvi.fi/ Järven tila: Tutkimustuloksia⁵). Hoitokalastuksen jatkamista suositellaan edelleen.
- Särkikalajien kevätnuottausta ei ollut mahdollista tehdä v. 2023, koska Jomiset Oy:n koko kalusto oli varattu muihin hankkeisiin. Sen sijaan Jomiset Oy:n Miska Etholen ehdotti syysnuottausta. Yhdistyksen hallitus ei kuitenkaan halunnut tehdä syysnuottausta, koska se ei ole riittävän valikoiva pyyntimuoto, jonka voisi kohdentaa vain särkikaloihin, eikä muita kalakantoja haluttu vahingoittaa tarpeettomasti.
- Päätettiin, että katiskojen yhteishankintaa omatoimisen hoitokalastuksen edistämiseksi ei toteuteta yhdistyksen henkilöresurssien vähyyden takia.

Tiedotus

- Yhdistys teki **tiedotteen jäsenille** heinäkuussa 2023 (Hormajärven hoidon huoneentaulu 2023), jossa kerrottiin suositeltavista toimenpiteistä liittyen jätevesiin ja kompostointiin, kalastukseen ja veneilyyn, pihan ja ranta-alueen hoitoon sekä vesikasvien poistoon ja ruoppaukseen.
- **Hormajärvi yhdistyksen verkkosivut** (www.hormajarvi.fi) ovat tarkoitettu pysyvän tiedon jakamiseen ja säilytykseen. Sieltä löytyy mm. tuloksia, raportteja ja yhdistyksen yhteystiedot.
- Hormajärvi-yhdistys on tiedottanut ajankohtaisista asioista ja tapahtumista pääsääntöisesti Facebook-sivulla: (<https://www.facebook.com/hormajarvi/>) sekä Twitter-tilillä @Hormajarvi.

⁴ https://luvy.fi/wp-content/uploads/Julkaistu-19_2021_Hormajarven-vesistokunnostus-2020%E2%80%932022-hankkeen-loppuraportti.pdf

⁵ http://31.217.192.104/~hormajar/wp-content/uploads/2021/07/Hormajarven_koekalastus_2020.pdf

Muuta toimintaa

Hormajärvi-yhdistyksen **vuosikokous** järjestettiin Kanneljärven opistolla, Karstuntie 537, Lohja, lauantaina 19.8.2023. Kokouksen aluksi Lohjan kaupungin ympäristöpäällikkö Jarkko Koskela kertoi Lohjan ympäristönsuojelun ja rantarakentamisen suosituksista.

Yhdistys on seurannut **sinilevien** esiintymistä Hormajärven läntisellä altaalla ja tiedottanut havainnoista valtakunnallisen sinileväseurannan sivuilla Järvi & Meri Wikissä, sekä yhdistyksen Facebook-sivuilla alkaen vuodesta 2008.

- Sinilevää ei havaittu vuosina 2022 ja 2023. Kaikki havainnot vuosina 2008-2023: ([https://www.jarviwiki.fi/wiki/Hormaj%C3%A4rvi_\(23.025.1.001\)/Valtakunnallinen_sinilev%C3%A4_seuranta_\(Humppilanniemi\)](https://www.jarviwiki.fi/wiki/Hormaj%C3%A4rvi_(23.025.1.001)/Valtakunnallinen_sinilev%C3%A4_seuranta_(Humppilanniemi)))

Kiitokset

Yhteistyö Länsi-Uudenmaan Vesi ja Ympäristö ry:n (LUVY), Uudenmaan ELY-keskuksen ja yksityisten maa- ja vesialueiden omistajien kanssa on jatkunut hyvänä. Yhdistys kiittää kaikkia yhteistyötahoja (Pikkalan kaislanleikkuu oy ja Lohjan kopio) ja yksityisiä henkilöitä monipuolisesta avusta ja panoksesta järven hyväksi.